

ДРАГАН НОВАКОВИЋ

Биографија

Драган Новаковић је рођен 27. јануара 1951. године у селу Заовине, СО Бајина Башта. Гимназију је завршио у Ужицу 1969. Студије социологије завршио је на Филозофском факултету у Београду 1974. Дипломирао је са темом „Савремено социјално-политичко учење Српске православне цркве“. Последипломске студије је похађао на Правном факултету у Београду, где је 1985. одбранио магистарску тезу „Улога и делатност Хришћанске конференције за мир у савременој међународној заједници“. Докторску дисертацију са темом „Политичке последице деловања Исламске заједнице у Југославији у раздобљу од 1945-1991. године“ одбранио је 2001. године на Факултету политичких наука у Београду.

Професионалну каријеру је започео у Институту за међународну политику и привреду 15. априла 1975. После две године прешао је на рад у Комисију за односе са верским заједницама Извршног већа Србије. Током рада напредовао је од стручног сарадника до саветника у Извршном већу. После формирања Министарства вера 1991. године наставио је рад у звању саветник министра, а после спроведеног јавног конкурса, шест година је вршио дужност помоћника министра вера. Професионално је ангажован у Управи за сарадњу са црквама и верским заједницама Министарства правде.

Одлуком Комисије за стицања научних звања Министарства за просвету, науку и технолошки развој Републике Србије од 24. 12. 2002. стекао је звање научни сарадник. Научно звање виши научни сарадник стекао је 25. 12. 2007. После спроведеног поступка, 30. 9. 2012. стекао је звање научни саветник. Будући да је све време професионално био ангажован у државној управи, поступак стицања свих научних звања реализован је преко Института за политичке студије.

Библиографија

Књиге

1. *Верске заједнице на размеђу векова* (2003) [9]
2. *Школство Исламске заједнице* (2004) [16]
3. *Државно законодавство о православној цркви у Србији од 1804. до 1914. године* (2010) [45]
4. *Структура муслиманској животи* (2012) [59]

А. Књиге, студије, огледи, чланци, прикази

1987.

[1] „Настанак и деловање Хришћанске конференције за мир као међународне невладине организације“, у: *Религија и савремени свет*, Београд: Центар за марксизам Универзитета 1987, 234-242.

1988.

[2] „Међународне конфесионалне организације“, *Улазница* бр. 111-112 (1988) 122-125.

1996.

[3] „Исламска заједница на југословенским просторима и уставни и правни прописи у оквиру којих је деловала“, у: *Религија, црква, нација: време после рата*, Трећа годишња конференција ЈУНИР (Палић, 24-25. мај 1996), ур. Б. Ђуровић, Ниш: Југословенско удружење за научно истраживање религије, Суботица: Отворени универзитет 1996, 161-173.

1997.

[4] „Хуманитарни рад верских заједница у контексту решавања југословенске кризе“, у: *Етнички, религијски и конфесионални односи на Балкану*, IV међународна годишња конференција ЈУНИР (Врњачка Бања 1997), ур. Б. Ђуровић, Ниш: Филозофски факултет, Институт за социолошка истраживања: Југословенско удружење за научно истраживање религије 1997, 57-75.

2002.

[5] „Исламска заједница на југословенским просторима од Берлинског конгреса 1878. године до почетка Другог светског рата 1941. године“, у: *Православље, вријеме и Босна: йоуке из њравославља и њрошлосији Босне*, Шабац: Бели анђео; Добој: Српска православна црквена општина 2002, 52-78.

[6] „Конкордати Књажевине Црне Горе и Краљевине Србије склопљени са Ватиканом 1886. и 1914. године“, *Архив за њравне и друшћивене науке*, год. 88, бр. 4 (2002) 533-558.

[7] „Деловање заједнице исламских дервишких редова Алије (ЗИДРА) на Косову и Метохији 1974-1991“, *Истџорија 20 века*, год. 20, бр. 2 (2002) 103-115.

[8] „Положај Исламске верске заједнице у Босни и Херцеговини за време аустроугарске управе“, *Токови истџорије*, бр. 3-4 (2002) 7-26.

2003.

[9] *Верске заједнице на размеђу векова*, Београд: Институт за политичке студије, 2003, 298 стр. ISBN 86-7419-056-1.

Садржај (298):

Увод (7-12)

1. Краљевина Србија (13-56)
  2. Књажевина Црна Гора (57-81)
  3. Босна и Херцеговина (81-184)
  4. Подручја под аустроугарском управом (185-250)
  5. Територије под турском окупацијом (241-260)
- Закључак (361-276)
 Summary (377-282)
 Библиографија (383-398)

[10] „Верска поука Исламске заједнице у социјалистичкој Југославији од 1945. до 1991. године“, *Педаџоџија*, год. 41, бр. 2 (2003) 79-96.

[11] „Деловање „Алаудин“ медресе у Приштини од 1951. до 1991. године“, *Насћава и васћићање*, год. 52, бр. 2-3 (2003) 297-315.

[12] „Организација и положај Исламске верске заједнице у Краљевини Југославији“, *Теме*, год. 27, бр. 3 (2003) 451-474.

[13] „Српска православна црква у старој Србији и Македонији од укидања Пећке Патријаршије до ослобођења“, *Браћисћиво*, год. 7 (2003) 9-15.

[14] „Издавачка делатност Исламске заједнице у Социјалистичкој Југославији“, *НУР*, бр. 39 (јесен-зима 2003) 118-131.

[15] „Школство Исламске заједнице на југословенским просторима од успостављања аустроугарске управе у Босни и Херцеговини 1878. до краја Социјалистичке Југославије 1991. године“, *Градишћки Зборник*, бр. 5 (2003) 86-138.

2004.

[16] *Школсћиво Исламске заједнице*, Југословенско удружење за научно истраживање религије, Ниш, ISBN 86-77460-02-0, (2004), 168.

Садржај (168):

Увид (5-12)

1. Босна и Херцеговина (13-28)
  2. Краљевина Југославија (29-44)
  3. Социјалистичка Југославија (45-152)
    - 3.1. Гази Хусревбегова мушћа и женсћа медреса у Сарајеву (57-72)
    - 3.2. Алаудин медреса у Приштини (73-92)
    - 3.3. Гази Исабегова медреса у Скопљу (93-98)
    - 3.4. Исламски теолошћки факултет у Сарајеву (99-113)
    - 3.5. Гази Хусревбегова библиотећа у Сарајеву (114-117)
    - 3.6. Версћа настава (118-138)
- Закључак (139-145)
 Summary (146-151)
 Речник арапско –исламских термина и израза (152-155)
 Библиографија (156-166)
 Извод из рецензије (166-167)

[17] „Организација хаћева и проблеми који су пратили извршавање те вјерске одавезе у Југославији од 1945. до 1991. године“, *Ѓасопис за сувремену повјест*, год. 36, бр. 2 (2004) 463-471.

[18] „Šolanje študentov Islamske skupnosti u tuđini u obdobju socialistične Jugoslavije“, *Dva tisoć*, бр. 165-166-167 (2004) 80-94.

На руском [19] и [39], на српском [24].

2005.

[19] „Обучение студенатов исламског общества Социалистической Југославије за границей“, у: *Управление и власт: Социологический альманах*, књ. 3, ур. Л.Г. Титаренко, Минск: РИВШ 2005, 102-108.

На словеначком [18], на српском [24], на руском [39].

[20] „Школство Исламске заједнице у Краљевини Југославији“, *НУР*, бр. 45 (лето 2005) 22-27.

[21] „Архиепископ тирански и Албаније Анастасије Јанулатис, *Ислам*, Хришћански културни центар, Београд 2005.“, *Бојословље*, год. LXIV, бр. 1-2, (2005) 193-199.

Приказ

2006.

[22] „Став Исламске заједнице према догађајима на Косову и Метохији од 1981. до 1991. године“, у: *Срби на Косову и у Метохији: зборник радова са научној скупи* (Косовска Митровица, 27-29. мај 2005), САНУ, књига СХП, Одељење друштвених наука, књига 26, Београд: САНУ 2006, 311-331.

[23] „Уставно и законско регулисање верске наставе у Краљевини СХС-Југославији“, *Педагогија*, год. 44, бр. 1 (2006) 52-70.

[24] „Школовање студената Исламске заједнице из СФРЈ у иностранству“, *Зборник Матице Српске за друштвене науке*, бр. 120 (2006) 287-303.

На руском [19] и [39], на словеначком [24].

[25] „Положај Српске православне цркве у Босни и Херцеговини за време Аустроугарске окупације“, *Историјски записи*, год. 79, бр. 1-4 (2006) 125-146.

2007.

[26] „Исламска заједница у функцији остваривања албанских националних интереса – Успостављање албанске доминације над Исламском заједницом у Социјалистичкој Југославији“, *Политикологија религије*, год. 1, бр. 1 (2007) 173-188.

[27] „Processes of the Internal Organizational Consolidation of the Islam Religious Community in the Socialist Yugoslavia“, у: *Islam at the Balkans in the past, today and in the*

future, 14th Annual International Religious YSSSR Conference, ур. Д. Б. Ђорђевић, Ниш: Југословенско удружење за научно истраживање религије = Yugoslav Society for the Scientific Study of Religion 2007, 67-83.

[28] „Оснивање богословије у Београду и успостављање правног оквира њеног рада“, *Зборник Института за педагошка истраживања*, год. 39, бр. 1 (2007) 165-180.

[29] „Сто двадесет пет година Сарајевске богословије“, *Педагогија*, год. 45, број 2 (2007) 262-273.

[30] „Државно законодавство о Богословском факултету“, *Српска теологија у двадесетом веку: истраживачки проблеми и резултати*, књ. 2, Зборник радова научног скупа (ПБФ Београд, 24. и 25. мај 2007), прир. Б. Шијаковић, Београд: Православни богословски факултет 2007, 60-76.

[31] „Став напредњачке странке према Српској православној цркви“, *Политикологија религије*, год. 1, бр. 2 (2007) 61-80.

[32] „Успех политикологије религије – Први магистарски рад из Политикологије религије“, *Политикологија религије*, год. 1, бр. 2 (2007) 171-175.

2008.

[33] „Studies of Islam Community in the Serbian Sociology of Religion“, у: *The Sociology of Religion in the Former Yugoslav Republics*, 15th Annual International Religious YSSSR Conference, ур. Д. Б. Ђорђевић, Ниш: Југословенско удружење за научно истраживање религије = Yugoslav Society for the Scientific Study of Religion 2008, 73-87.

[34] „Изградња верских објеката Исламске заједнице у социјалистичкој Југославији“, *Зборник за историју Босне и Херцеговине*, бр. 5, Београд: Српска академија наука и уметности, Одбор за историју Босне и Херцеговине 2008, 283-305.

[35] „Исламска заједница и национално опредељење Муслимана“, *Историја 20 века*, год. 26, бр. 2 (2008) 460-474.

[36] „Однос Исламске заједнице у Социјалистичкој Југославији према издавачкој делатности као модерном начину информисања верника“, *Политикологија религије*, год. 2, бр. 1 (2008) 159-181.

[37] „Начертаније о духовним властима као први закон Српској православној цркви у Србији“, *Историјски часопис* 57 (2008) 197-217.

[38] „Правни аспект верске наставе у Краљевини СХС – Југославији“, у: *Јединство у различитости: Верска настава у Србији*, уред. Д. Димитријевић, Београд: Завод за уџбенике 2008, 177-199.

[39] „Обучение студентов исламского сообщества за границей во время существования Социалистической Югославии“, у: *Роль конфессий в развитии международных отношений: Россия – Балканы – Поволжье*, Самара: 2008, 493-508.

На словеначком [18], на руском [19], на српском [24].

2009.

[40] „Устројеније духовних власти Књажевства сербскога из 1847. године – други закон о православној цркви у Србији“, *Анали Правној факултету у Београду*, год. LVII, бр. 1 (2009) 232-248.

[41] „Положај и деловање православне цркве током Првог српског устанка“, *Брајство* 13 (2009) 89-100.

[42] „Закон о црквеним властима православне вере из 1862. године – трећи закон о православној цркви у Србији“, *Архив за њравне и друштвене науке*, год. 95, бр. 3-4 (2009) 171-194.

[43] „Црквена политика кнеза Милоша и борба за аутономију православне цркве у Србији“, *Црквене студије* 6 (2009) 365-382.

[44] „О једној синтези о исламу“, *Теме*, год. 33, бр. 4 (2009) 1605-1615.

приказ књиге проф. др Дарка Танасковића, *Ислам: дојма и животи*.

2010.

[45] *Државно законодавство о православној цркви у Србији од 1804. до 1914. године*, Београд: Православни богословски факултет, Институт за теолошка истраживања 2010, 252 стр. ISBN 978-86-7405-078-1.

Садржај (252):
Увод (9-15)

1. Положај и деловање Православне цркве током Првог српског устанка (9-32)

2. Црквена политика кнеза Милоша и борба за аутономију Православне цркве у Србији (33-55)

3. Начертаније о духовним властима из 1836. године – први закон о Православној цркви у Србији (56-73)

4. Устројеније духовних власти Књажевства Сербскога из 1847. године – други закон о Православној цркви у Србији (74-86)

5. Закон о црквеним властима православне вере из 1862. године – трећи закон о православној цркви у Србији (87-113)

6. Закон о изменама и допунама закона о црквеним властима православне вере од 1882. године (114-126)

7. Закон о црквеним властима источно-православне цркве усвојен 1890. године (127-153)

8. Законски прописи којима је уређиван материјални положај епископата и свештенства Православне цркве у Србији (154-179)

9. Оснивање богословије и успостављање правног оквира њеног рада (180-203)

10. Изградња цркава (203-205)

Закључак (206-218)

Summary (219-226)

Резюме (227-235)

Литературга (236-240)

Законодавни извори (241-243)

Регистар имена (244-247)

Извод из рецензија (248-251)

[46] „Материјални положај епископата и свештенства Српске православне цркве од 1804. до 1914. године“, *Теме*, год. 34, бр. 2 (2010) 479-506.

[47] „Два века од основања богословије у Београду“, *Педагогија*, год. 45 [48], бр. 3 (2010) 519-527.

[48] „Скидање зара и фереце код муслиманских жена у контексту односа Исламске заједнице са државом у социјалистичкој Југославији“, *Зборник Мајнице Српске за историју*, бр. 82 (2010) 101-116.

[49] „Нека питања организације Исламске заједнице у СР Југославији“, *Исламобалкана*, бр. 1 (2010) 31-39.

2011.

[50] „Položaj crkava i vjerskih zajednica i ostvarivanje vjerskih sloboda u ustavima Srbije“, *Društvena istraživanja*, год. 20, бр. 2 (2011) 517-539.

[51] „The Financial Position of the Islamic Community and its Religious Officials in Socialist Yugoslavia“, *Политикологија религије*, год. 5, број 2 (2011) 233-259.

[52] „Исламски мистицизам – суфизам“, *Зборник Мајнице српске за друштвене науке*, бр. 137 (2011) 481-494.

[53] „From the Draft on Spirtual to the Law on Churches and Religious Organizations (170 Years of Ortodox Chutch Legislation in Serbia)“, у: *Orthodoxy from an Empirical Perspective*, 18th Annual International Religious YSSSR Conference, ур. М. Благојевић и Д. Тодоровић, Ниш: Југословенско удружење за научно истраживање религије = Yugoslav Society for the Scientific Study of Religion 2011, 7-36.

[54] „Уједињење Српске православне цркве и успостављање Патријаршије 1920. године“, *Брајстиво* 15 (2011) 77-84.

[55] „Доношење и основна решења Закона о Српској православној цркви у Краљевини Југославији из 1929. године“, *Токови историје*, бр. 1 (2011) 46-62.

[56] „Исламска есхатологија“, *Полијтичка ревија*, год. 10, бр. 4 (2011) 279-306.

[57] „Конкордат Србије са Ватиканом 1914. године“, *Српска теологија у двадесетом веку: истраживачки проблеми и резултати*, књ. 10, Зборник радова научног скупа (ПБФ Београд, 27-28. мај 2011), прир. Б. Шијаковић, Београд: Православни богословски факултет 2011, 345-352.

[58] „Темељне истине исламске вере“, *Религија и толеранција*, бр. 16 (2011) 273-290.

2012.

[59] *Структура муслиманској живоји*, Београд: Православни богословски факултет, Институт за теолошка истраживања 2012, 276 стр. ISBN 978-86-7405-112-2

Садржај (5-6):

Увод (7-14)

1. Друштвене и економске прилике у Арабији и Меки у време настанака ислама (15-17)
2. Деловање посланика Мухамеда и настанак ислама (18-28)
3. Темељне истине вере (29-42)
4. Основне исламске дужности (43-59)
5. Поделе у исламу и појава секти (60-70)
6. Реформистички покрети у исламу (71-79)
7. Шеријат (80-88)
8. Суфизам (89-99)
9. Ширење и стагнација ислама (100-144)
10. Живот муслимана (145-260)

Закључак (243-259)

Summary (260-267)

Цитирана литература (268-269)

Коришћена литература (270-271)

Речник арапско-исламских термина и израза (272-275)

Подаци о аутору (276)

[60] „Успостављање организације Римокатоличке цркве у Босни и Херцеговини за време аустроугарске управе“, *Историјски записи*, год. 85, бр. 3-4 (2012) 65-84.

[61] „Уговор Књажевине Црне Горе са Светом Столицом из 1886. године, *Српска теологија у двадесетом веку: истраживачки проблеми и резултати*, књ. 12, Зборник радова научног скупа (ПБФ Београд, 25. мај 2012), прир. Б. Шијаковић, Београд: Православни богословски факултет 2012, 147-151.

[62] „Vjersko zakonodavstvo Kraljevine Jugoslavije“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, год. 33, бр. 2 (2012) 939-965.

2013.

[63] „Основне верске дужности у исламу“, *Теме*, год. 37, бр. 4 (2013) 1977-1992.

[64] „Решавање верског питања током Првог светског рата“, *Српска теологија у двадесетом веку: истраживачки проблеми и резултати*, књ. 13, Зборник радова научног скупа (ПБФ Београд, 21. децембар 2012), прир. Б. Шијаковић, Београд: Православни богословски факултет 2013, 132-138.

[65] „Од Начертанија о духовним властима до Закона о црквама и верским заједницама – 170 година законодавства о православној цркви у Србији“, *Српска теологија у двадесетом веку: истраживачки проблеми и резултати*, књ. 14, Зборник радова научног скупа (ПБФ Београд, 24. мај 2013), прир. Б. Шијаковић, Београд: Православни богословски факултет 2013, 148-165.

[66] „Исламско васпитање на примеру унутрашњих својстава човека (АХЛАК) и спољних поступака (ЕДЕБ)“, *Педагогија*, год. 48, бр. 2 (2013) 179-192.

[67] „Решавање материјалног положаја свештеника Српске православне цркве у Краљевини СХС/Југославији до усвајања црквеног устава 1931. године“, *Историја 20. века*, год. 31, бр. 2 (2013) 59-74.

[68] „Успостављање организационог јединства Српске православне цркве 1920. године“, *Политичка ревија*, год. 37, бр. 3 (2013) 111-128.

2014.

[69] „Доношење првог Устава Српске православне цркве 1931. године“, *Зборник Матице Српске за друштвене науке*, број 146 (2014) 41-54.

[70] „Оснивање Министарства вера и уставни положај цркава и верских заједница у Краљевини СХС-Југославији“, *Српска теологија у двадесетом веку: истраживачки проблеми и резултати*, књ. 15, Зборник радова научног скупа (ПБФ Београд, 14. децембар 2013), прир. Б. Шијаковић, Београд: Православни богословски факултет 2014, 194-200.

[71] „Поступак избора првог патријарха после уједињења Српске православне цркве и успостављања Патријаршије“, *Црквене студије* 11 (2014) 425-436.

2015.

[72] „Цркве и верске заједнице у уставима Србије“, *Српска теологија у двадесетом веку: истраживачки проблеми и резултати*, књ. 18, Зборник радова научног скупа (ПБФ Београд, 29. мај 2015), прир. Б. Шијаковић, Београд: Православни богословски факултет 2015, 64-86.

[73] *Исламска верска заједница на југословенском простору 1878-1991*, Југословенско удружење за научно истраживање религије, Ниш, (2015).

Садржај (стр.):

Увод ()

1. Исламска верска заједница у Османском царству
2. Исламска верска заједница у Краљевини Србији
3. Исламска верска заједница у Књажевини Црној Гори
4. Исламска верска заједница у Хрватској, Славонији, Словенији и Далмацији
5. Исламска верска заједница у Босни и Херцеговини
6. Исламска верска заједница у Краљевини Југославији

Б. Уредник периодичних публикација

1. 2007- *Политикологија религије* (Београд: Центар за проучавање религије и верску толеранцију), извршни уредник.

7. Исламска верска заједница током Другог светског рата

8. Организација и деловање Исламске заједнице у социјалистичкој Југославији

Закључак

Summary

Речник арапско-исламских термина и израза Библиографија

Коришћена архивска грађа

Подаци о аутору

[74] *Српска православна црква у законодавству Краљевине СХС-Југославије, Православни богословски факултет, Институт за теолошка истраживања*, Београд, (2015).

Садржај (стр.):

Увод ()

1. Решавање верског питања током Првог светског рата
  2. Уставно-правни положај цркава и верских заједница у новој држави
  3. Уједињење Српске православне цркве и успостављање Патријаршије
  4. Избор првог патријарха
  5. Успостављање организационог јединства Српске православне цркве
  6. Закон о Српској православној цркви
  7. Устав Српске православне цркве
  8. Школски систем Српске православне цркве
  9. Материјални положај свештенослужитеља
  10. Брачни правилник Српске православне цркве
- Закључак
Summary
Литература
Законодавни извори
Подаци о аутору

[75] „Цркве и верске заједнице у уставима Србије“, *Српска теологија у двадесетом веку: истраживачки проблеми и резултати*, књ. 18, Зборник радова научног скупа (ПБФ Београд, 29. мај 2015), прир. Б. Шијаковић, Београд: Православни богословски факултет 2015, 64-86.

[76] „Решавање верског питања у Краљевини СХС/Југославији и доношење закона о признатим вероисповестима“, *Српска теологија у двадесетом веку: истраживачки проблеми и резултати*, књ. 19, Зборник радова научног скупа (ПБФ Београд, 10. децембар 2015), прир. Б. Шијаковић, Београд: Православни богословски факултет 2015, 115-135.